

European Securities and
Markets Authority

Iránymutatás

Iránymutatás a hitelminősítő intézetek módszereinek hitelesítéséhez és felülvizsgálatához

Tartalomjegyzék

1	Hatály.....	3
2	Fogalom meghatározások, jogszabályi hivatkozások és rövidítések	4
3	Cél	5
4	Megfelelési és beszámolási kötelezettségek	7
4.1	Az iránymutatás jogállása.....	7
4.2	Jelentéstételi követelmények.....	7
5	Iránymutatás a CRA-k módszereinek hitelesítéséről és felülvizsgálatáról.....	8
5.1	Módszerek hitelesítése elégséges kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása mellett	8
5.1.1	Diszkriminációs képesség	8
5.1.2	Előrejelző képesség	8
5.1.3	Múltbeli adatokra épülő megalapozottság	9
5.2	Módszerek hitelesítése korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása esetén.....	11
5.3	Anomáliák azonosítása és kezelése.....	13

1 Hatály

Alanyi hatály

1. Ez az iránymutatás a hitelminősítő intézetekről szóló, 2009. szeptember 16-i (utoljára a 462/2013/EU rendelettel módosított) 1060/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (CRA-rendelet) összhangban nyilvántartásba vett hitelminősítő intézetekre alkalmazandó. Hatálya nem terjed ki a hitelesített hitelminősítő intézetekre.

Tárgyi hatály

2. Ez az iránymutatás a CRA-rendelet 8. cikkének (3) és (5) bekezdésével és a hitelminősítő intézetekről szóló 1060/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a hitelminősítési módszerek megfelelőségének értékelésére szolgáló szabályozási technikai standardok megállapítása révén történő kiegészítéséről szóló, 2012. március 21-i 447/2012/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelettel (a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard) kapcsolatban alkalmazandó.

Időbeli hatály

3. Ez az iránymutatás az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (ESMA) honlapján, az EU valamennyi hivatalos nyelvén történő közzétételét követően két hónappal lép hatályba.

2 Fogalommeghatározások, jogszabályi hivatkozások és rövidítések

CRA-k:	nyilvántartásba vett hitelminősítő intézetek
CRA-rendelet:	a hitelminősítő intézetekről szóló, 2009. szeptember 16-i 1060/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a legutóbb a 462/2013/EU rendelettel módosított változat)
A hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard:	a hitelminősítő intézetekről szóló 1060/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a hitelminősítési módszerek megfelelőségének értékelésére szolgáló szabályozási technikai standardok megállapítása révén történő kiegészítéséről szóló, 2012. március 21-i 447/2012/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet
ESMA:	Európai Értékpapír-piaci Hatóság
ESMA-rendelet:	az Európai Parlament és a Tanács 2010. november 24-i 1095/2010/EU rendelete az európai felügyeleti hatóság (Európai Értékpapír-piaci Hatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/77/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről
CAP:	kumulatív pontossági profil
ROC:	hatásfokmérő karakterisztika

3 Cél

4. Ezen iránymutatás célja, hogy tisztázza az ESMA elvárásait és biztosítsa a CRA-rendelet 8. cikke (3) bekezdésének következetes alkalmazását, amely kimondja, hogy a *„hitelminősítő intézeteknek szigorú, szisztematikus, folyamatos és – az utóteszteléseket is beleértve – a korábbi tapasztalatokra épülő minősítési módszereket kell alkalmazniuk”*. Ez az iránymutatás a 8. cikk (3) bekezdésének utolsó részére összpontosít, azaz a módszereknek *„az utóteszteléseket is beleértve – a korábbi tapasztalatokra épülő”* voltára. Ez az iránymutatás egyben tisztázza az ESMA elvárásait, és biztosítja a CRA-rendelet 8. cikke (5) bekezdésének következetes alkalmazását is, amely többek között kimondja, hogy a hitelminősítő intézet *„folyamatosan, legalább évente felülvizsgálja hitelminősítéseit és módszereit”*.
5. Az ESMA úgy véli, hogy az arra vonatkozó iránymutatás, hogy a CRA-knak hogyan kell megfelelniük a CRA-rendelet 8. cikkének (3) és (5) bekezdésében foglalt követelményeknek, hozzájárul a módszerek diszkriminációs képességének, előrejelző képességének és a múltbeli adatokra épülő megalapozottságának a bizonyítására szolgáló hitelesítési és felülvizsgálati intézkedések következetes alkalmazásának biztosításához, valamint a módszerek korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása esetén történő hitelesítések és felülvizsgálatok a CRA-k által végrehajtandó intézkedések azonosításához.
6. Ez az iránymutatás a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standardot támogatja, amely meghatározza az annak értékelése során követendő szabályokat, hogy a hitelminősítési módszertanok megfelelnek-e a CRA-rendelet 8. cikkének (3) bekezdésében és különösen a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. és 8. cikkében megállapított követelményeknek.
7. Ez az iránymutatás tisztázza, milyen elvárásai vannak az ESMA-nak a *„diszkriminációs képesség”*, a *„múltbeli adatokra épülő megalapozottság”* és az *„előrejelző képesség”* fogalmát illetően, amelyet a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. cikke alkalmaz. Ezen túlmenően ez az iránymutatás az ESMA azzal kapcsolatos elvárásait is tisztázza, hogy a korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyítékkal rendelkező CRA-k hogyan biztosíthatják, hogy módszereik a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 8. cikkének megfelelően *„a hitelképesség megbízható előrejelzői”* legyenek, a 7. cikk előírásai alóli mentesség esetén is. Végezetül az ESMA tisztázza az arra vonatkozó elvárásait is, hogy a CRA-k hogyan feleljenek meg a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. és 8. cikkében egyaránt megfogalmazott azon követelménynek, miszerint rendelkezniük kell *„olyan eljárásokkal, amelyek biztosítják, hogy az utótesztelés által jelzett rendszerszintű hitelminősítési anomáliákat észlelik és megfelelően kezelik”*.
8. Ez az iránymutatás a CRA-k módszereinek hitelesítését és felülvizsgálatát egyaránt említi. E dokumentum fennmaradó része a „hitelesítés” és a „felülvizsgálat” szavakat a

könnyebb olvashatóság kedvéért egymást felváltva használja a „hitelesítés és felülvizsgálat” helyett.

9. A „módszer” szó e dokumentumban mindenfajta alkotóelemet jelenthet, amelyből a hitelminősítési módszertan állhat, értve ezalatt modelleket, fő minősítési feltevéseket és kritériumokat.
10. Az ESMA felismeri, hogy a jó minőségű hitelesítés a CRA-k által alkalmazott folyamatok, irányítás, intézkedések – és ami éppilyen fontos – szakértői értékelés eredménye. Az ESMA-nak az a véleménye, hogy a jó minőségű hitelesítés egyensúlyt teremt a kvantitatív és kvalitatív technikák alkalmazása között. Az ESMA megállapítja, hogy mindkét fajta technika értékes rálátást nyújthat a módszerek teljesítményére, és hogy a kvantitatív és kvalitatív technikák alkalmazásának a mértéke a körülményektől függően (pl. eszközosztály vagy az adatok rendelkezésre állása) változhat. Az ESMA úgy véli, hogy a módszerek hitelesítésének kvantitatív és kvalitatív technikákat egyaránt magában kell foglalnia. A módszereknek a CRA felelős személyei általi szubjektív értékelését, amelyhez nem társul a megfontolások és a levont következtetések magyarázata, az ESMA nem tekinti kvalitatív hitelesítési technikának.
11. Az ESMA ezen iránymutatásban a kvantitatív intézkedéseket helyezi az előtérbe, mivel ez az a terület, amelyet illetően az ágazat számára láthatóan a legkevésbé világosak az ESMA elvárásai. A kvantitatív intézkedések előnye, hogy még objektívebbé teszik a hitelesítési folyamatot, különösen mivel a kvalitatív intézkedések értelmezése során alkalmazott eredendő feltevések felismerése és kifejtése nehezebb lehet. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az ESMA úgy gondolja, hogy kizárólag kvantitatív intézkedéseknek kell mozgatniuk a hitelesítési folyamatot, és az ESMA nem várja el, hogy a hitelesítési eredmények mechanikusan kvantitatív intézkedésekre támaszkodjanak.
12. Ez az iránymutatás kizárólag a CRA-k módszereinek a hitelesítésével kapcsolatos, és a CRA-rendelet 23. cikkének megfelelően nem vonja maga után és nem javasolja a hitelminősítések tartalmának vagy módszereinek befolyásolását.

4 Megfelelési és beszámolási kötelezettségek

4.1 Az iránymutatás jogállása

13. Az e dokumentumban szereplő iránymutatást az európai felügyeleti hatóság (Európai Értékpapírpiaci Hatóság) létrehozásáról, a 716/2009/EK határozat módosításáról és a 2009/77/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 1095/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: ESMA-rendelet) 16. cikkének rendelkezéseivel összhangban adták ki. Az ESMA-rendelet 16. cikkének (3) bekezdése szerint a CRA-knak minden erőfeszítést meg kell tenniük azért, hogy megfeleljenek az iránymutatásnak.

4.2 Jelentéstételi követelmények

14. Az ESMA az iránymutatás CRA-k általi alkalmazását a CRA-k által az ESMA-nak benyújtott időszakos jelentések folyamatos felügyeletének és nyomon követésének keretében fogja értékelni. Ezen iránymutatás alkalmazása nem érinti a hitelminősítő intézetek által az ESMA részére rendszeresen nyújtandó adatszolgáltatásról szóló iránymutatást (ESMA/2015/609), amely előírja a CRA-knak, hogy félévente benyújtsák a belső felülvizsgálati területek által készített jelentéseket és a módszertani felülvizsgálatok eredményeit, ideértve az adott időszakban végzett visszamérésről szóló tájékoztatást, a főbb megállapítások részletes bemutatását, valamint a CRA által az előzőek alapján tett intézkedéseket.

5 Iránymutatás a CRA-k módszereinek hitelesítéséről és felülvizsgálatáról

15. Az iránymutatások a következőket tartalmazzák:

- a. intézkedések, amelyek alkalmazását az ESMA **jellemzően** elvárja a CRA-któl;
- b. **példák** olyan **kiegészítő intézkedésekre**, amelyeket a CRA-knak az egyéb kiegészítő intézkedések körében mérlegelniük kell.

16. A hitelesítési folyamat részeként alkalmazott intézkedéseket¹ szerepeltetni kell a CRA hitelesítési dokumentációjában. Amennyiben a CRA nem alkalmazza az ESMA által jellemzően elvárt intézkedéseket, a CRA-nak dokumentálnia kell annak indokolását, hogy miért nem alkalmazza ezeket az intézkedéseket, és hogy az általa választott intézkedések hogyan tesznek eleget a szabályozási követelményeknek (a CRA-rendelet 8. cikke (3) és (5) bekezdésének és a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. és 8. cikkének), az ezen iránymutatásban tisztázott módon.

5.1 Módszerek hitelesítése elégséges kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása mellett

5.1.1 Diszkriminációs képesség

17. A módszer diszkriminációs képessége arra utal, hogy mennyire képes besorolni a minősített szervezeteket egy előre meghatározott időintervallumban megvalósuló jövőbeli státuszuk (nemtjeljesítő vagy nem nemteljesítő) szerint.

18. A módszer diszkriminációs képességének a bizonyítása során az ESMA jellemzően a kumulatív pontossági profil (CAP) és a hatásfokmérő karakterisztika (ROC) görbe alkalmazását várja el a CRA-tól, a pontossági rátával² együtt.

19. A CRA-nak mérlegelnie kell a fenti intézkedések további kvantitatív intézkedésekkel – például a Kolmogorov–Szmirnov-statisztikával, illetve kvalitatív intézkedésekkel – például a megfigyelt nemteljesítési ráták eloszlásával – való kiegészítését.

5.1.2 Előrejelző képesség

20. A módszer előrejelző képessége a hitelminősítések várt viselkedésének a megfigyelt eredményekkel való összehasonlításával bizonyítható.

¹ Az „intézkedések” kifejezést ezen iránymutatás egészében a CRA-rendelet értelmében használjuk, azaz a CRA által az említett rendeletnek való megfelelés érdekében hozott belső intézkedéseket jelenti.

² Ezen iránymutatásban a „pontossági ráta” kifejezés a Gini-együtthatót és más hasonló mutatókat is magában foglal.

21. Ezen összehasonlítás elvégzéséhez az ESMA jellemzően azt várja el, hogy a CRA a házon belül hitelminősítési kategóriánként határozza meg a várakozásait (abszolút számok vagy tartományok) azon hitelképességi mutató tekintetében, amelyre hitelminősítései hivatkoznak.
22. A CRA-k különböző megközelítéseket alkalmazhatnak belső várakozásaik meghatározására (pl. statisztikai számítások vagy a hitelminősítések múltbeli teljesítményére való hivatkozás).
23. Az olyan hitelminősítések esetében, amelyek a nemteljesítés valószínűségére utalnak, az ESMA jellemzően azt várja el a CRA-któl, hogy a nemteljesítés várt valószínűségeit hasonlítsa össze a megfigyelt nemteljesítési rátákkal, binomiális próbák és khi-négyzet próbák segítségével. A CRA mérlegelheti ezen intézkedések további kvantitatív intézkedésekkel való kiegészítését, mint amilyen például a Brier-pontszám és az egytényezős Vasicek-féle modellpróba, valamint olyan kvalitatív intézkedésekkel való kiegészítését, amelyek a legmegfelelőbbek a módszerek hitelesítéséhez.
24. Az olyan hitelminősítések esetében, amelyek a nemteljesítés valószínűségén kívül más hitelképességi mutatókra hivatkoznak, az ESMA jellemzően azt várja el a CRA-tól, hogy releváns kvantitatív intézkedések segítségével hasonlítsa össze a hitelminősítések várt viselkedését a megfigyelt eredményekkel, és dokumentálja a választásai mögött meghúzódó okokat. A CRA-nak mérlegelnie kell ezen intézkedések további releváns kvantitatív intézkedésekkel, valamint olyan kvalitatív intézkedésekkel való kiegészítését, amelyek a legmegfelelőbbek a módszerek hitelesítéséhez.

5.1.3 Múltbeli adatokra épülő megalapozottság

25. A módszer múltbeli adatokra épülő megalapozottsága olyan vetületek értékelésével bizonyítható, amelyek nem kapcsolódnak a diszkriminációs vagy előrejelző képességhez, mint amilyen például a módszerrel kiadott hitelminősítések stabilitása, a minősített szervezetek/instrumentumok módszer által lefedett karakterisztikáinak a stabilitása és a kiadott hitelminősítések eloszlása.
26. Kvantitatív intézkedésként az ESMA jellemzően azt várja el a CRA-tól, hogy a módszereivel kiadott hitelminősítések stabilitását átmenet- (migrációs) mátrixok előállításával és a hitelminősítések mozgásának elemzésével igazolja. Az ilyen típusú elemzésre példák lehetnek a felminősítési/leminősítési/diagonális ráták, amelyek a változás abszolút mértékét, a változás irányát vagy ennek kombinációját mutatják be.
27. A CRA-nak mérlegelnie kell ezen intézkedések további kvalitatív elemzéssel való kiegészítését; erre példa lehet a minősítések eloszlásának elemzése, a hitelminősítések fő meghatározó tényezőinek egytényezős elemzése, a minősítések külső hitelkockázati mutatókkal (pl. más CRA-k minősítéseivel, hitel-nemteljesítési csereügyletek kamatkülönbözeteivel, kötvényhozamokkal) való összehasonlítása, valamint olyan kvantitatív mutatók alkalmazása, mint a sokaság/rendszer stabilitására vonatkozó index.

5.2 Módszerek hitelesítése korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása esetén

28. A CRA-nak magának kell megállapítania, hogy milyen minimális számú minősítéssel és/vagy nemteljesítéssel kell rendelkeznie egy módszernek ahhoz, hogy azt a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. cikkével összhangban hitelesítsék. A CRA-nak házon belül meg kell állapítania annak eldöntésére szolgáló politikákat és eljárásokat, hogy valamely módszertan előrejelző képességének alátámasztásához korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyíték áll-e rendelkezésre. E politikáknak és eljárásoknak minimálisan meg kell határozniuk az e döntés meghozataláért felelős személyeket/feleket, valamint azokat a releváns kritériumokat, amelyeken e döntés alapulni fog.

29. A CRA-nak a módszereinek korlátozott mennyiségű kvantitatív bizonyíték rendelkezésre állása melletti hitelesítésére irányuló folyamat részeként mérlegelnie kell az adatminta dúsítását, hogy – amennyiben lehetséges – alkalmazhassa a hitelminősítési módszerekről szóló szabályozástechnikai standard 7. cikkét. A CRA-nak olyan adatdúsítási technikákat kell mérlegelnie (figyelemmel az adatminőség ellenőrzésére és a minősített sokaság karakterisztikáinak – többek között nemteljesítési rátájának – megőrzésére), mint például:

- az adatminta harmadik felektől származó adatok felhasználásával való bővítése (ha rendelkezésre állnak ilyen adatok);
- hasonló kockázati jellemzőkkel rendelkező eszközosztályok vagy eszközalosztályok kombinálása (ha érdemben segít) közös hitelesítési értékelés elvégzése érdekében, vagy
- (ha lehetséges) hipotetikus tranzakciók létrehozása, amelyek felhasználhatók a rendelkezésre álló adatok bővítésére.

A CRA-nak dokumentálnia kell azt a döntéshozatali folyamatot, amelynek során eldönti, hogy használ-e adatdúsítási technikákat.

30. A CRA-nak mérlegelnie kell olyan technikákat is, amelyek lehetővé teszik számára, hogy kvantitatív méréseket végezzen el, hogy bemutassa módszereinek diszkriminációs képességét. A CRA-nak releváns technikákat kell mérlegelnie, például:

- a nemteljesítés „laza” fogalom meghatározásának alkalmazása a hitelesítés céljából;
- minősítési kategóriák kombinálása; vagy
- kibővített időintervallum alkalmazása.

A CRA-nak dokumentálnia kell döntéshozatali folyamatát, és ki kell fejtenie, hogy miért ésszerűek azok a módszerek, amelyeket a kvantitatív intézkedések elvégzésére való képességének növelése céljából alkalmaz azért, hogy bizonyítsa módszereinek diszkriminációs képességét, ideértve azt is, hogy elutasította-e valamely módszer alkalmazását.

31. Az ESMA jellemzően azt várja el a CRA-tól, hogy átmenet- (migrációs) mátrixokat állítson elő, és elemezze a hitelminősítések mozgását, valamint külső hitelkockázati mutatókkal (pl. más CRA-k minősítéseivel, hitel-nemteljesítési csereügyletek kamatkülönbözeteivel, kötvényhozamokkal) hasonlítsa össze a minősítéseket.
32. A CRA-nak mérlegelnie kell ezen intézkedések más, a múltbeli adatokra épülő megalapozottsággal kapcsolatos intézkedésekkel – például az 5.1.3. pontban szereplő intézkedésekkel – való kiegészítését.

5.3 Anomáliák azonosítása és kezelése

33. A CRA-nak házon belül küszöbértékeket kell meghatároznia kvantitatív hitelesítési technikai tekintetében annak érdekében, hogy azonosítsa és kezelje a lehetséges anomáliákat, amelyekre a visszamérés hívja fel a figyelmet.
34. E küszöbértékeket megfelelően dokumentálni és rögzíteni kell. E küszöbértékek eldöntéséért a CRA felügyeleti funkciójának kell felelnie, gondoskodva arról, hogy azok i. relevánsak legyenek a hitelesített módszer szempontjából, ii. megfelelő szintben való meghatározásuk révén a hitelesítési folyamat kihívást jelentő és következetesen alkalmazott alkotóelemei legyenek, és iii. azokat megfelelően indokolják.
35. A CRA-nak megfelelő indokolást kell adnia, ha a küszöbértékek eszközosztályonként eltérnek, különösen azokban az esetekben, amikor a minősítési kategóriák több eszközosztályra kiterjedően azonos karakterisztikákkal rendelkeznek.
36. A CRA-nak előre meg kell határoznia és meg kell indokolnia, hogy a küszöbértékektől való eltérések milyen intézkedéshez vezetnek. Az ESMA nem várja el, hogy valamely küszöbérték megsértése minden esetben módszertani változtatásokhoz vezessen.
37. A CRA-nak különbséget kell tennie a szisztematikus és a nem szisztematikus eltérések között, és ki kell fejtenie, hogy az előre meghatározott intézkedések hogyan különböznenek ilyen esetben.
38. Ha a CRA úgy dönt, hogy küszöbértékeket határoz meg kvalitatív hitelesítési technikai tekintetében, e rész fenti bekezdései alkalmazandók.